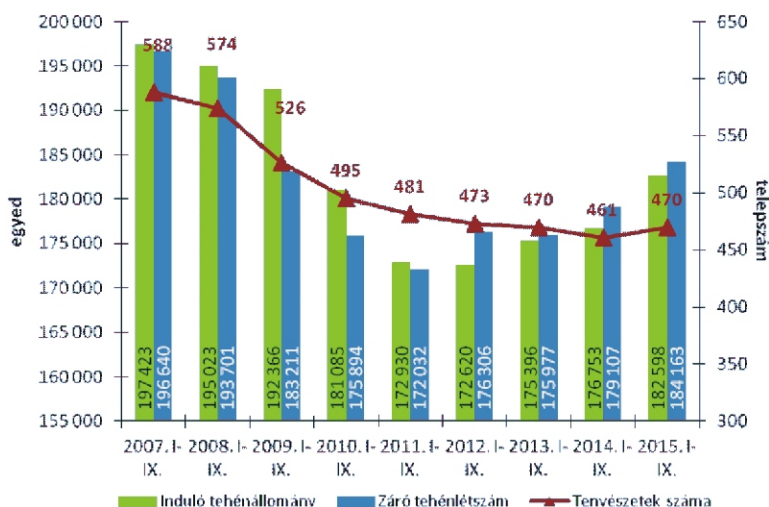
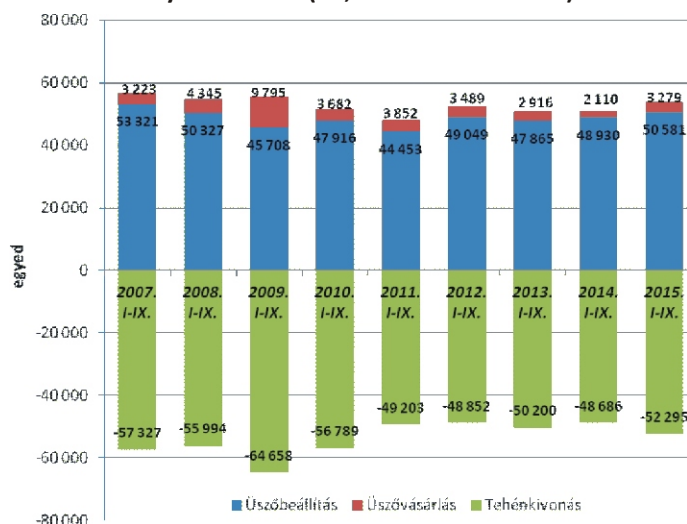

A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

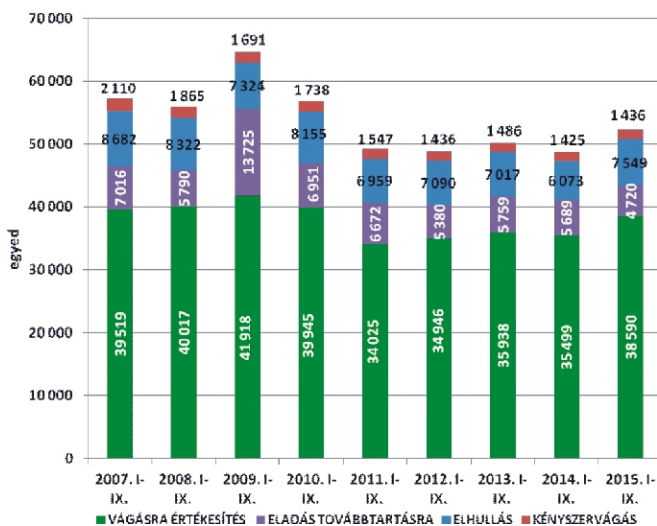
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2015. I-IX. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-IX. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-IX. hó)

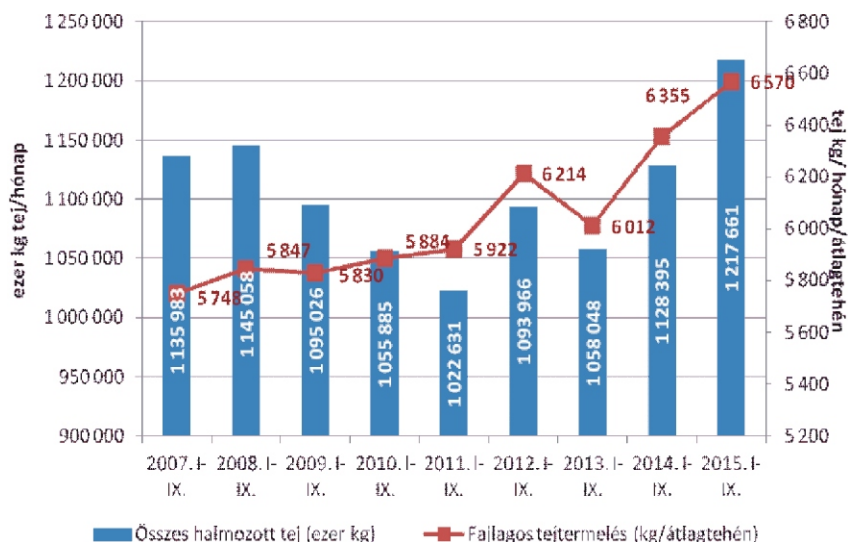

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 9-cel (+2,0%) 470-re nőtt az elmúlt év azonos időszakához képest. 2015. szeptember végén a 2014. szeptemberihez képest 5.056-tal (+2,8%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. 2015. augusztusához képest az „A” módszerrel ellenőrzött tehenészetek száma eggyel nőtt, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 20,1%-kal (-118) kisebbedett. 2007. szeptember óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 12.477 egyeddel (-6,3%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 334-ről 392-re nőtt. Az alacsony tejár hatása egyre erőteljesebben megmutatkozik a termelésellenőrzött tehénlétszámokban is, ami májusban csökkenésnek indult, és szeptemberben 99 tehenel tovább kisebbedett.

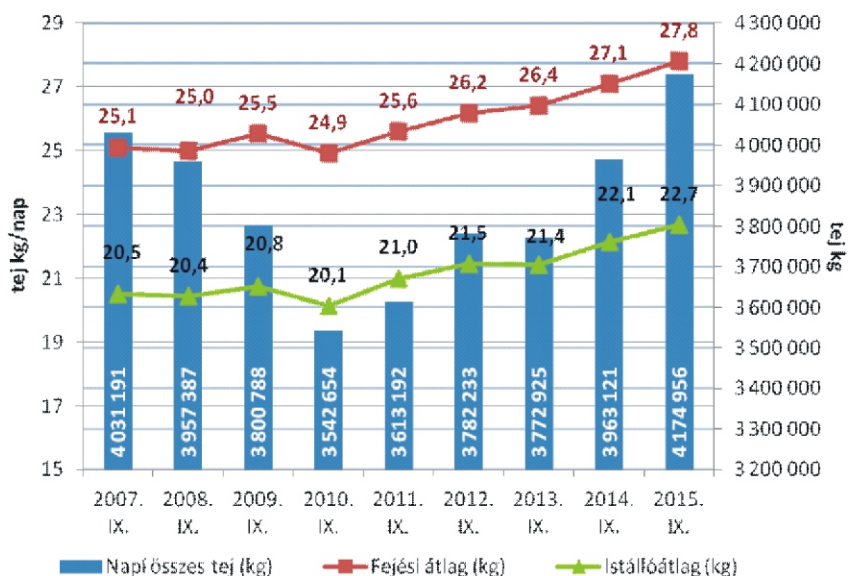
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-i induló tehénlétszáma 2014-ről 2015-re kismértékben (+5.845 tehen; +3,3%) nőtt, és 2015. első kilenc hónapjában a tehenek száma kismértékben tovább emelkedett (+1.565 egyed; +0,9%). Ennek elsődleges oka, hogy viszonylag sok üszőt állítottak be (+1.651 egyed, +3,4%) és az üszővásárlások száma is nagy volt 2015. első kilenc hónapjában, meghaladta a 3,2 ezret, ami 55,4%-kal több a tavalyi év hasonló időszakához képest. Ugyanakkor a tehénkivonások száma is jelentősen nőtt (+3.609 egyed, +7,4%), így összességben 2015. első kilenc hónapjában a termelésellenőrzött tehénállomány növekedett a tavalyi év hasonló időszakához képest, de 2015. májusa óta már csökken az állomány.

2015. első kilenc hónapjának tehénkivonási megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált kilenc éves periódus teljes időtartama alatt éves szinten az állományból kivont tehenek döntő többségét (68,9-73,8%-át) vágásra értékesítették, 2015-ben 73,8%-át, ami az egyre jelentősebb selejtezésnek köszönhető. A selejtezett tehenek száma 2015. első kilenc hónapjában 38.590 volt. Ezen felül a tehénkivonások 2,7%-áért a kényszervágás (1.436 egyed), 14,4%-áért (7.549 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek átlagos értéknek tekinthetők. Ugyanakkor a továbbtartásra értékesített állatok aránya továbbra is kisebb a szokásosnál (9,0%, 4.720 egyed), ami a tejpiaci válság hatása. A 2015. január 1-i induló tehénlétszámhoz viszonyítva 2015. szeptemberéig a tehenek 21,1%-át selejtezték, 0,8%-át kényszervágták, 4,1%-uk elhullott, 2,6%-át pedig továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 28,6%-át vonták ki a termelésből, ami még a korábbi évek átlagának felel meg.

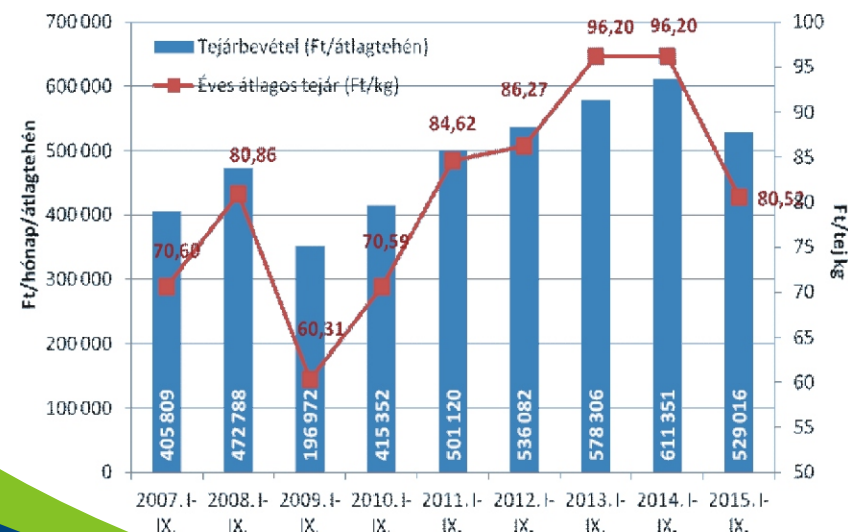
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-IX. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. IX. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-IX. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek összes halmozott éves tejtermelése az elmúlt 2 év első kilenc hónapjában jelentősen nőtt, aminek a tehenlétszám mérsékelt növekedése mellett az elsődleges oka a fajlagos tejtermelés 6.570 kg-ra történő növekedése. Az előző év szeptemberéhez képest a fajlagos tejtermelés +215 kg-mal (+3,4%), az összes halmozott tejtermelés pedig 89,3 ezer kg-mal (+7,9%) emelkedett, ami a vizsgált kilenc éves periódus messze legmagasabb tejtermelési szintjének felel meg.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2015 szeptemberében ez a mutató nagyobb volt az előző év hasonló időszakához képest (+211.835; +5,3%), és az elmúlt kilenc év legnagyobb szeptember havi termelési szintjét jelentette, bár a kisebbedő tehenlétszám miatt július óta már csökkenés figyelhető meg. A szeptemberi tejtermelési adatokat vizsgálva elmondható, hogy 2007. óta 2015-ben volt mind a fejési átlag (27,8 kg), mind az istállóátlag (22,7 kg) a legnagyobb (2,70, ill. 2,17 kg-mal több (+10,8%, ill. +10,6%), mint 2007 szeptemberében, és 0,72, ill. 0,54 kg-mal több (+2,7%, ill. +2,4%), mint 2014 kilencedik havában). Ugyanakkor júniushoz képest a fejési és az istállóátlag is több mint 1 kg-mal csökkent.

A tehenenkénti tejárbevétel 2015 első kilenc hónapjában 529 ezer Ft volt átlagosan, 13,5%-kal kevesebb 2014 hasonló periódusához képest, ami a fajlagos tejtermelés 3,4%-os növekedésének, valamint a termelői tejár nagyarányú, 16,3%-os csökkenésének eredője. Az első kilenc havi átlagos tejár 80,5 Ft/l-re esett, ami már jelentősen kevesebb 2011 hasonló időszakának átlagánál is. A hazai tejfelvásárlási árak csökkenése bár lelassult, de jelenleg 70 Ft/l-es árszint közeli, ami a tavalyi év szeptemberéhez képest kb. 25-30%-os árcsökkenést jelent. A nyerstej kiviteli ára 80 Ft/l fölé nőtt, de ez egy év alatt még így is több mint 20%-os árcsökkenésnek felel meg. A globális tejtermékpiacon az árak továbbra is mélyponton vannak, és csak 2016-ra prognosztizálható a tejárak érezhető növekedése a globális kínálat várható mérséklődése, valamint a tejtermékkészletek kiürülése miatt. Összességben 2007 és 2015 szeptembere között a tejár 14,1%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 14,3%-os növekedésével együtt összesen 30,4%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelent a termelőknek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA
tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrárgazdaságtani Tanszék